

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésénél
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

† Városov Gyula.

Astrik utóda, a magyar püspöki karnak méltóságra, egyéni tulajdonságokra és érdemekre egyik legkiválóbb tagja: Dr Városov Gyula kalocsai érsek a magyar katolikus világ őszinte fájdalomára, hosszas betegség, példásan viselt szenvedés után folyó hó 28-án este 7 órakor betejezte földi pályafutását.

Beteljesedett rajta a régi közmondás: Qualis vita mors est ita: — Amilyen az élet, olyan a halál. Amilyen példásan jámbor és buzgó, ugyszólván szent életet élt, olyan igazán keresztény volt a halála is. Megható volt olvasni is, hogy halálos ágyán nem azok vigasztalták őt, akik egy hónapon át tartó halálos tusájának tanúi voltak, hanem ő vigasztalta környezetét. Nem félt a haláltól, hanem mint az apostol kívánt feloszlan és egyesülni Krisztussal.

— A halál csak annak borzasztó, aki nem foglalkozott a halál gondolatával. A halál csak a boldogabb élet kapuja. A másvilágon viszontlátjuk egymást.

Ezeket mondá a haldokló főpap haláltusájában.

Városov Gyula az igazi nagy főpásztorok közül való volt. Nagy talentumát, alapos tanulságát, apostoli buzgóságát,

fáradhatatlan tevékenységét, minden nemes ügyért való áldozatkészségét és rendíthetetlen hitét csak alázatossága és egyszerűsége multa felül. Duszgazdag javadalom mellett apostoli egyszerűségben élt. Másokhoz bőkezű, magához fukar.

Az egyház érdekeiért kész volt bármi áldozatra Magas méltóságából kifolyólag előzékeny volt minden kormány iránt, ha nem is követte vakon annak politikai irányát. De mikor Székely Ferenc lett a kultuszminiszter, félre téve minden emberi tekintetét, erélyesen tiltakozott a főrendiházban az ellen, hogy nem katolikus ember legyen — bár ideiglenesen is — kultuszminiszter.

Legutóbb a nyáron hevesen támadták, mert ő volt az egyetlen magyar főpásztor, aki a Borromeus-encyklikát közölte. Azt hitték, ezzel a felekezeti békét akarta megbontani. Pedig aki ismerte őt, az tudja róla, hogy galambszelidségű ember volt, akinek eszében sem volt holmi békebontás.

Most már ott van az örök béke honában és békében lesz ennek az igazi apostoli főpásztorának az emlékezete.

*

Városovban a váradi egyházmegye metropolitáját gyászolja.

Most már nincsen sem püspökünk, sem metropolitánk, — akárcsak a mohácsi vész után.

V. Gy.

A püspökség betöltésének halogatása.

(—a.) Szent László elárvult egyházmegyéje harmadik esztendeje gyászolja már felejtethetetlen nagy főpásztorát, b. e. Szmrecsányi Pál püspököt és még mindig nem történt semmiféle hivatalos lépés a püspöki szék betöltésére.

Egy hónappal ezelőtt néhány erős fantáziával bíró riporter vaklarmát csapott a sajtóban, badar híreket eresztvén világra arról, hogy a váradi püspöki szék betöltése, illetőleg az ugynevezett jelöltek miatt kontroverzia támadt volna a kormányban és annak pártjában, sőt evvel kapcsolatban már a kultuszminiszter lemondásáról, meg kormány- és pártválságról is irtak.

Evvel a vaklarmával szemben Zichy János gróf kultuszminiszter szükségesnek tartotta nyilatkozni. A könyvatosok és félhivatalosok útján kijelentette, hogy e hírek minden alapot nélkülöznek, ő a püspökség betöltésére nem tett előterjesztést, de kijelentette azt is, hogy már sietnie kell a döntéssel, mert különben se vége, se hossza nem lesz a szenzációhajhászásnak.

Ugy látszik, a sietésre vonatkozó kijelentés csak sablonos frázis volt, mert eddig annak semmi nyoma sem látszik.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Városov Gyula életrajza.

Veszprémi Városov Gyula dr 1840. aug. 13-án született Zomborban, ahol atyja előkelő szerepet vitt. A gimnáziumot Kalocsán végezte, ahol akkor kegyesrendiek tanítottak. Később, Kunszt József érsek alatt, a Jézus-társaság atyái vették át és Városov Gyula egyik legkiválóbb növendéke lett az országhírű tanintézetnek. Tehetségét és szorgalmas tanulásának eredményét a nagyközönség előtt is bemutatta, midőn egy nyilvános vitaközlés alkalmával, melyen Kunszt érsek is megjelent, fényes hatással tárgyalta a kitérőt tételeket. A papi pályára lépén, érseke felküldte őt a központi papnevelő intézetbe Budapestre. Még theologus korában két hittudományi szigorlatot tett. Főszentelése már Haynald Lajos biboros érsekége alatt történt 1870. július 26-án. Haynald Lajos jeles emberismeretével hamar észrevette

az ifjú pap nagyráhatottságát. Csak rövid ideig hagyta káplánnak Csonoplán s fölküldötte magasabb kiképzés végett Bécsbe az Augustineumban. A bécsi egyetemen tette le még két hátralevő szigorlatát s 1873-ban theologiai doktorrá a vatták.

Bécsből visszatérvén, Haynald érsek magához vette az érseki udvarba, ahol kevés megszakítással mindaddig maradt, amíg Budapestre nem került a központi papnevelő intézet kormányzójának.

1886-ban a kalocsai kis szeminárium kormányzója ugyanakkor az egyháztörténelem és egyházjog tanára, még ugyanaz évben a nagyobb szeminárium kormányzója lett, 1887-ben érseke fölterjesztésére kanonokká nevezte ki a király s mint a kalocsai egyház tagja, 1889-ben a bábolnai apáti címet kapta kiténtetésül. Haynald Lajos biboros 1891-ben meghalván, utóda Császka György szepesi püspök lett, aki oldalkanonoknak Városov Gyulát vette maga mellé. Hat évig működött itt, mikor a király a központi szeminárium kormányzójává nevezte ki. E minde tekintetben szerencsés

választásnak méltán örülhetett a jeles papnevelő intézet. Állandó nemes munkával, zajtalan, de annál tartósabb érdemekkel szolgált rá arra a kiténtetésre is, hogy kormányzói hivatalának első évében XIII. Leo pápa praelátusává emelte.

A király 1901. november 1-én nevezte ki székesfejevári püspökké s a hivatalos lap november 6-iki száma már közölte a püspöki kinevezést. Városov Császka György volt kalocsai érsek 1902. január 19-én szentelte püspökké a budapesti egvetem templomában. A főszentelési aktusnál Majorossy János és Kohl Medárd dr püspökök, mint konsekrátorok asszisztáltak. Városov a székesfejevári püspöki székye 1902. március 9-én iktatták be nagy ünnepek között.

A székesfejevári püspöki székben rövid három esztendő telt, amely idő alatt Steiner nyomdokain haladt az alkotásban és tevékenységben. Egyházmegyéjét bérmezők szorgalmasan látogatta, papjaival, hiveivel szívesen, gyakorta érintkezett, hogy egyházmegyéjét minél alaposabban megismerhesse. Sokat tett a

KOBRÁK cipőkülönlegességek raktára novembertől

RAKÓCI-UT. VEISZLOVITS-HÁZ. Telefon: 847. szám.

Most pedig ennek éppen az ellenkezőjéről értesülünk.

Azt a hihetetlenül hangzó hírt közlik ugyanis velünk Budapestről, hogy a kormány még a jövő évben sem szándékozik betölteni a váradi püspökséget. Legalább erre vall az Alkotmánynak az a beavatott forrásból vett értesülése, mely szerint a váradi püspökségnek egész jövő évi jövedelme be van állítva a vallásalap bevételei közé annak jövő évi költségvetésében.

Ismerve az Alkotmánynak minden tekintetben való megbízhatóságát és lelkiismeretességét, ezt a különben hihetetlenül hangzó értesülését kénytelenek vagyunk való ténynek tekinteni. De még így sem érezzük magunkat feljogosítva ebből azt a következtetést vonni le, hogy a kormány még a jövő évben sem akarná betölteni a már harmadik éve üresen álló püspöki széket.

Nem tudjuk ezt feltételezni arról a kormányról, amelynek tagjai közt helyet foglal Zichy János gróf, a magyar katolicizmus egyik világi vezére, sőt nemcsak helyet foglal, hanem éppen a kultuszügyeket vezeti.

Annak az államférfiúnak, aki a kultuszárca vezetésére vállalkozik, tudnia kell, hogy milyen következményei vannak a hosszas, évekig tartó püspöki székiüresedésnek. A vallásalapnak semmiféle anyagi előnye nem ér fel avval a kárral, amit a hosszas székiüresedés az árván maradt egyházmegyének okoz. A magyar egyháztörténelem szomorú illusztrációval szolgál ehhez, nemcsak a múltban, hanem a XIX. században is.

Protestáns történetírók is bevallják, hogy a protestantizmus terjedését annak idejében nagyon elősegítette a püspöki székek betöltetlen állapota.

A múlt század elején a napoleoni háborúk, később a szabadságharc miatt beállott hosszas székiüresedések káros ha-

tását még ma sem heverte ki egészen a magyar papság.

Hogy pedig a radikális áramlatok mai diadalmas előnyomulása mellett ez az évekig tartó székiüresedés nem maradhat káros hatás nélkül az egyházmegyére (papságra és népre egyaránt), az nem kerülheti el Zichy János gróf figyelmét és egyházas érzületét.

Nem tudván azért feltételzni Zichy János grófról azt a szándékot, hogy még most is, a politikai viszonyok rendezése, meg a harmadfélèves interregnum után is még annyi ideig így akarná hagyni az egyházmegyét, — keressük és várjuk kielégítő magyarázatát annak, miért lett a vallásalap jövő évi költségvetésébe felvéve püspökségünk jövő évi jövedelme?

Ugy értesülünk, hogy a miniszternek alkalmat adnak a parlamentben is, meg másutt is arra, hogy ez ügyben nyilatkozhassék.

Mi magunktól azt véljük, hogy ez csak sablonszerűen történt. Az a számtiszt, aki a költségvetést összeállítja, ha nincs más utasítása egyszerűen lemásolja az előző évit. Így kerülhetett bele a jövő évi költségvetésbe az előző évi összeg. Ez a mi véleményünk.

Az egyházmegye, Nagyvárad város és az egész magyar katolicizmus megnyugtatóra azonban minden esetre szükségesnek tartjuk a hivatalos magyarázatot.

Legmegfelelőbb magyarázat lenne pedig s így minden kétséget eloszlatna, a püspöki szék mielőbbi betöltése.

A szakadkai petíció. A Janiga János szabadkai képviselő ellen beadott petíció ügyében a Kuria vizsgálatot rendelt és a vizsgálatot a szegedi kir. táblát bízta meg. A szegedi tábla a vizsgálat megejtésére Molnár Elemér kir. táblabíróval küldte ki. Molnár Elemér november hó 11-ére a szabadkai törvényszék 53. számú szobájába idézte be a tanukat és a peticionálókat. A peticionálók kérvényt nyújtottak be és újabb tanúk kihallgatását kérték. Molnár Elemér a kérelmet elutasította.

katholikus iskolaügy érdekében. A politikával aránylag keveset foglalkozott ugyan, ami azonban éppen nem jelenti azt, mintha a közéleti tevékenység alól kivonta volna magát ott, ahol a keresztény Magyarország érdekei megkívánták. Kimagasló bizonyítéka ennek nemes fáradozása katolikus nagygyűléseinken. A legényegyletek szövetségeinek díszelnöke volt. Az ifjúság vallásos nevelésének ügyét különös gondokkal hordozta szívében. Főként a Mária-kongregációk határozott istápolása útján. A keresztény Szociális Egyesületek Országos Szövetsége fővédnökévé választotta. Az amerikai magyar katolikusok lelki gondozásával törődött, udvarában több amerikai pap tanulgatta a magyar nyelvet.

Az irodalommal is foglalkozott. Szorgalmas munkása volt az egyháztörténelmi irodalomnak. Nemcsak folyóiratokban, hanem önálló dolgozataiban is értékes tanulmányokkal gyarapította egyháztörténelmi irodalmunkat. A kalocsai schematizmusban is több értekezés jelent meg, melyekkel magasra emelte a schematizmusok megszokott névtári színvonalát s buzdító példát adott nem egy egyházmegyének a történelmi schematizmusok kiadására. Különösen az *Asztrik érsek* személyének kutatásával tárt föl új nyomokat s ezzel a kérdéssel egész történelmi világirodalmat teremtett. Megírta *A katolikus iskolaügy Magyarországon* című két kötetes művét.

1905. októberben lett *kalocsai érsek*. Te-

vékenysége, áldozatkészsége fokozódott. A gyengélkedő hercegprímást ő szokta helyettesíteni, a Kath. Nagygyűléseken állandóan ő elnökölt, a főrendiházban is gyakran felszólt, mindig erélyesen védve a keresztény igazságokat.

Milliókat áldozot kulturális és jótékonyági célokra. A budapesti Szt. Imre kollégiumnak ő volt legnagyobb jöltevéje. Bár gyenge szervezetű volt, mégis személyesen végezte nagy egyházmegyéjében a főpásztori funkciókat. Nem volt vikárius. Mikor érsek lett, *Boromissza* Tibor akkori kalocsai kanonokot óhajtottá vikáriusának, azt sem annyira azért, hogy neki segítségére legyen, hanem inkább azért, hogy káptalanának biztosítsa a *tinnini* püspöki címet, amelyet évtizedek óta mindig kalocsai kanonokok kaptak s a tinnini püspök ma is mint kalocsai érsei suffraganeus szerepel. Kérte is a kultuszminisztert, hogy terjessze fel Boromissza kinevezését az apostoli királyhoz. De mikor Apponyi az érsektől meghallotta, milyen derék ember az a Boromissza, azt mondta reá — Éppen ilyen embert keresek én most — Szatmárra. Boromissza Szatmárra került, Városvy pedig nem kért többé vikáriust.

Postaszolgák és altisztek fizetésrendezése.

Most, hogy a kereskedelmi miniszter a postások fizetésjavításán három milliót állított be a költségvetésbe, a postaszolgák és altisztek között valóságos forrongás tört ki. Az a hír járta — nem tudni, mily forrásból került a hír forgalomba, hogy a szolgák és altisztek rosszabbul fognak járni, vagyis, hogy a fizetésjavítás után a helyzetük rosszabb lesz, mint eddig volt.

Eddig járt:

Huszonöt évi szolgálat után	1400 K
Lakbér, tekintet nélkül a szolgálati időre	400 K
Kézbesítők rendkívüli időre terjedő szolgálatért kaptak	80 K
Altisztek	100 K
Részesedés címén	50 K
Pénzkezelés címén (pénzeslevélhordók)	192 K
Összesen:	2222 K

Az a hír járta, hogy a mellékilletmények ezután elmaradnak.

A maximális fizetés lesz:	1460 K
Lakbér	500 K
Osszesen:	1960 K

Eszerint a fizetésjavítás után 262 koronával kevesebb jövedelme volna, mint eddig volt.

Munkatársunk fölkereste ma Follért Károly posta- és távirtdavezérigazgatót, hogy erről fölvilágosítást kérjen. A vezérigazgató rendelkezésünkre bocsátotta az adatokat, kijelentvén egyszersmint, hogy oly fizetés el nem képzelhető, mely után a fizetés kevesebb volna, mint amilyen azelőtt volt.

Az adatok szerint a fizetésrendezés után a mellékilletmények megmaradnak.

A szolgák kezdőfizetése 800 korona maradt. Voltak szolgák, akik 700 koronával kezdőfizetéssel léptek szolgálatba. Ez megszűnik és mindenki 800 koronával kezdi a szolgálatot kivétel nélkül.

A szolgák eddig 1100 koronáig vihették fel. Ezután 1400 koronáig vihetik fel. Eddig öt évenként 100 koronával léptek elő. Ezután 2, 3 és 4 év lesz a várakozási idő és csak a hatodik fokozatban lépnek várakozási ideje lesz 5 év.

Az altisztek kezdőfizetése 1100 korona volt eddig és maximális fizetésük 1400 korona volt.

Jövőben háromféle altiszt lesz: első-, másodosztályú és kezelő altiszt.

A másodosztályú altiszt kezdőfizetése 1200 korona: a maximális fizetése 1600 korona. A várakozási idő nem 5, hanem 3 év.

Az első osztályú altiszt kezdő fizetése 1200 korona, a maximális fizetése 2000 korona.

Az előléptetés a két első fokozatban két éves várakozási idő lesz az eddigi három éves helyett.

A kezelő altiszt kezdőfizetése 1400 korona, maximális fizetése 2800 korona lesz.

Az előléptetés három éves és négy éves várakozási idő.

Bajok a főzőiskola körül.

A vezető tanítónő jelentése.

Hét évi vajadás után Nagyvárad város eljuttott oda, hogy a Bottó-féle főzőiskolát ideiglenesen megnyitotta. Az a terv, hogy egy év alatt kitapasztalják, miszerint életképes-e az intézmény s ha nem, jótékony célú tápintézetet létesítsenek az alapítványból.

Azt most nem fejtegetjük, hogy helyes és célszerűen megvalósítható-e a végrendelező intenciója, csak azt látjuk, hogy a sok buzavona után balkézrel csinálta meg a város ezen intézményt, amely pedig nem is követelt valami nagy találékonyságot, vagy különös szervezőképességet, mert hiszen már van ilyen intézmény Budapesten. A város mindennél szereti a hasonló intézmények utánzását, miért nem vették itt is a budapesti példát.

De a város először kísérletez, ideiglenesen állítja fel az intézményt, de azért mindjárt elkölt átalakításokra s a berendezésre 10,000 koronát, egyébbel azonban nem törődik.

Arról nem gondoskodott a városnál senki, hogy az intézmény iránt felköltse a közönség érdeklődését; hogy megismertesse a nagy közönséggel az intézmény valódi célját, szervezetét; hogy propagandát csináljon s ezáltal növendéket vonzzon a főzőiskolának.

A közönség ma is csak annyit tud az intézményről, amit a lapok egy-egy tanácskozáson révén irtak róla.

Es ilyen előzmények után várnak eredményt, sikert?

Az örökhatározó intenciója nem az volt, hogy egyesek ingyen kosztot kapjanak, hanem az, hogy polgárok leányai a főzést elsajátítsák s ezáltal jó gazdaasszonyokká váljanak.

Es a város ennek a megvalósítását hagyta egészen figyelmen kívül.

A főzőiskola vezető tanítónője özv. *Christó Miklósné* hosszabb előterjesztést intézett most a polgármesterhez, amelyben foglalkozik az intézmény már célszerűtlen szervezetével, feltárja annak hiányait s rámutat, hogy miként kellene ezen intézményt szervezni.

Az előterjesztésben kifejti, a főzőiskola célját, természetét s hogy a főzőiskola nem foglalhatja magában a háztartási vagy gazdasági iskolát. A főzőiskola célja az, hogy intelligens és polgári családok leánygyermekait az életnek tanítsák s a családok életszükségletei körébe vágó tudnivalókat elsajátítsák s jógazdaasszonyokká váljanak.

Most csak az örökhatározó rokonainak és az alkalmazottaknak főznek s ez a sikertelenség oka.

A vezető tanítónő kérte, hogy a községi polgári leányiskolába járók köréből helyeztessenek el növendékek az intézetben, de nem hajtottak az ő kérésére s most már a leányok másutt vannak elhelyezve. Szóval senki nem gondoskodott arról, hogy a főzőiskolával kapcsolatos intézetben növendékek legyenek.

Éppen így nőiipari tanfolyamot óhajtott létesíteni az intézettel kapcsolatosan, mivel erre oklevele van a vezető tanítónőnek, azonban ez irányú előterjesztését sem vették figyelembe.

Ezután felsorolja az előterjesztés, hogy mi lenne szükséges a főzőiskolában, hogy az életképes legyen.

Elsősorban szervezeti szabályzat kell, amely megállapítsa a felügyelő-bizottság hatáskörét, jogkörét; szükséges női választmány, amely az iskola ügyeit hozzáértőleg intézze; meg kell állapítani a vezetők jogkörét; szakácsnő alkalmazása felesleges, mert a növendékek oktatását és a felügyeletet a vezető tanítónő és helyettese végzik.

Nem találja továbbá helyesnek a vezető, hogy az örökhatározó rokonai, elaggott s kifogásolható egyének az intézetben, a növendékek között éljenek.

Meg kell állapítani a tanulók számát; be kell vezetni a női ipari tanfolyamot.

Végül kéri a vezető-tanítónő a polgármester jóindulatát az intézmény iránt, akkor az be fog válni s egy év múlva nem kell a másféle hagyományt a Csesztivó-intézethez hasonló tápintézetre felhasználni.

A készfizetések és a katonai kérdések. A kormány félhivatalos lapjában egészen harcias hurokat pengett. Először kijelenti, hogy a kormány a kötelező készfizetések felvételének követelésétől nem áll el. Aztán azt mondja, hogy a katonai kérdések terén a kilences bizottsági program megvalósításához ragaszkodik. Ez az utóbbi kijelentés különösen azért nagy érdekességű, mert ezzel most már Khuen is beismeri, hogy a katonai kérdéseket csak a nemzeti követelések teljesítése árán lehet megoldani.

Minisztertanács. Tegnap délután négy órákor a miniszterelnöki palotában gróf *Khuen Héderváry* Károly miniszterelnök elnöklése alatt minisztertanács volt. Ennek a tanácskozásnak legfontosabb tárgya a készfizetések főlvétele miatt folytatott tárgyalások eredménytelensége következtében előállott helyzettel szemben való állásfoglalás volt. *Lukács* László pénzügyminiszter, aki tegnap este visszaérkezett Bécsből, délelőtti hosszasan tanácskozott *Teleszky* államtitkárral — *Teleszky* államtitkár jelentést tett az osztrák szakreferensekkel folytatott tárgyalásokról és azok eredménytelenségéről és ennek a referátumnak alapján határozott a kormány afölött, hogy milyen eljárást kövessen.

Választások Horvátországban. Délelőtt 11 óráig a következő választások eredménye ismeretes:

Srb kerületben: *Krajnovics* koalíciós jelöltet egyhangulag választották meg.

Korenica: A kormány jelöltje, *Araniczki* igazságügyi osztályfőnök visszalépett és *Prabicsevics* Szvetozár koalíciós jelöltet egyhangulag kiáltották ki képviselőnek.

Dalj: A koalíció jelöltjét, *Popovics* Sándort egyhangulag megválasztották.

Gracac: *Bogradovics* koalíciós jelölt győzött.

Sziszek: *Tuskán* Gergelynek, a koalíció jelöltjének nagy a többsége, megválasztása föltétlenül bizonyos.

Károlyváros: A koalíció *Lukinicsot* egyhangulag választották meg.

Vrbovsko: Dr *Magdics* koalíciós jelöltet megválasztották, miután ellentele visszalépett.

Gróf Lónyay Elemér párisi nagykövet. Érdekes hír jelent meg a tegnapi párisi lapokban. A Havas-ügynökségnek egy Bécsből érkezett távirata jelentette, hogy a király Ausztria-Magyarország párisi nagykövetévé gróf *Lónyay* Elemért fogja kinevezni. A

párisi nagyköveti állás, mely az osztrák-magyar diplomácia egyik legelőkelőbb pozíciója, gróf *Khevenhüller-Metsch* halálával üresedett meg. Eddig már több jelöltet is emlegettek, köztük gróf *Esterházy Pál* külügyi osztályfőnököt is. Diplomáciai körökben valószínűtlennek tartják az egész hirt.

Uj bánya Biharmegyében.

Még egy vizerőmű a Jádon.

Amióta felfedezték Biharmegye hegyei közé rejtett meglizethetetlen kincseket, azóta egymásután jelentkeznek a vállalatok, melyek ki akarják aknázni az eddig elhanyagolt természeti erőket és most már valósággal versengnek érte, hogy ki hajtsa munkára azt a nagy erőt, ami eddig parlagon hevert. Ez a versengés csak kárára van a tulajdonképeni célnak. Itt van például a Jád vize, amelyről megállapították, hogy annyi erőt képes kifejteni, hogy Kolozsvár és Nagyvárad, Debrecen és Arad villanszükségletét lehetne belőle fedezni. Amikor ez a felfedezés köztudomású lett, azonnal jelentkezett a *Magyar vasut forgalmi részvénytársaság*, hogy megszerezze magának a Jád erejét. Lehet, hogy ez a jelentkezés azért történt, hogy a vízhasználati jogot megszerezve utját vágja egy esetleg fellépő konkurens vállalkozó terveinek. A terv igen lassu lépésekben halad előre. Ma még nem sokkal van előbb a részvénytársaság ügye, mint a kezdetben volt.

Még ez az ügy keletkezésében volt, mikor már másik jelentkező is volt gróf *Kornis Károly* személyében, aki szintén a Jád erejét akarta ép oly arányokban kihasználni, mint az előbbi.

Később a két aspiráns valószínűleg meg-egyezett és egyesült egymással, hogy közösen csinálják meg a nagy vizerőművet. És ekkor megjelent a harmadik aspiráns gróf *Zichy Ödön* a környék birtokosa és ő is vizerőművet akart csinálni. Most már három aspiráns egy és ugyanazon ügye ad dolgot a hatóságoknak a rendezésre.

Az ügy fórumról-fórumra jár, az egyik fél tiltakozik a másik engedélyének megadása ellen és ez így megy már jó ideje. Természetesen a vizerőműnek nyoma sincs csak a vándorló aktákban.

A hatóságok előtt tehát javában folyik a harc, az ügy tisztázása végett. És amíg ez tart addig megjelenik egy negyedik cég is a *Királyhági Bányáipar Részvénytársaság*. Egyszerű rövid egyoldalas kérvényben kéri az alispánt, hogy a Jád-patak vízerejének kihasználására adja meg az engedélyt. Az új vízművet *Budurássa* határában akarják létesíteni. Nem akarnak városokat ellátni villany erővel, nem akarnak konkurenciát teremteni más vállalatoknak, hanem a Jádból nyert erőt a Jád környékének kihasználására akarják fordítani.

A bánya igazatóságágya ugyanis nemcsak azt fedezte fel, hogy a jád vize ér kincseket, hanem azt is, hogy az a vidék más kincseket is rejt, amelyet érdemes bányászni és ami virágzó ipartelepeket teremt a most elhanyagolt és lakatlan óriási földterületen.

Felfedezték ugyanis, hogy a környéken igen sok és kitűnő minőségű *bauxidot**) rejt, melyet megfelelő erővel értékesíteni lehet. A

*) Gipszanyag, melyet építészek és szobrászok használnak.

Jád vizének felhasználásával akarja a bánya a bauxidot aknázni.

A beadványra tegnapelőtt tartották meg a helyszíni szemlét Remeterév községében. A helyszíni szemlén az alispán képviselőjében *Keszthelyi Zoltán* vármegyei főjegyző jelent meg. Jelen voltak az összes érdekeltek, közülük a három előbbi jelentkező is.

A helyszíni tárgyaláson az előbbi jelentkezők tiltakoztak a bánya részére történő engedélyezése ellen, amit azzal indokoltak, hogy az új vízmű hátrányára lesz az ő terveiknek.

A bánya képviselője viszont kijelentette, hogy nem lesz hátrányára, mert ez sokkal feljebb fog készülni, mint ahogy az első jelentkezők tervezték.

Arra nézve pedig, hogy az első kérvényezők mért késnek annyira, kijelentették, hogy a jövő év június havára lesznek kész, mert a sek birtokvásárlás és egyezség előbb nem enged meg a munka haladását.

Az eddigiekből az látszik ki, hogy a legkomolyabb és a legkivihetőbb a legutolsó ajánlat és nagyon valószínű, hogy ez is fog leghamarabb megvalósulni.

UJDONSÁGOK.

* **Városhy Gyula meghalt.** A magyar katolikus világ ismét gyászol. Városhy Gyula kalocsai érsek, a katolikus egyház kimagasló vezérférfia tegnap este 7 órakor hosszas szenvedés után elhunyt. Az elhunyt egyházfejedelem halála nemcsak a kalocsai egyházmegyében, de az egész országban mély részvételt kel. Betegsége már jó ideje ágyba döntötte az agg egyházfejedelmet s az orvosok is hetekkel ezelőtt lemondottak életéről s ezért nem jött váratlanul a halála. Az érsek — mint tudósítónk éjjel telefonon jelenti — a mai napot is oly nyugodtan töltötte el, mint az előzőket és semmi változást nem vettek rajta észre. Aggónia nem volt. Este fél 7-kor gyengülni kezdett a szív működése és 7 órakor csendesen elhunyt. Halálos ágyát a káptalan tagjai, az udvari papok és az érsek rokonai vették körül. A halálhír gyorsan elterjedt a városban és nagy részvételt keltett. Kalocsán az összes középületekre kitűzték a gyászlobogót.

* **Az erdélyi római katolikus státus gyűlés.** Az erdélyi római katolikus státus november hó 17-én tartja az évi gyűlését Kolozsvárt, gróf *Majiáth Gusztáv* erdélyi püspök elnökelete alatt. A státus gyűlés igen mozgalmasnak ígérkezik. Egyik érdekesebb pontja lesz a gyűlésnek a titkári állás betöltése, az állásra nyolcan pályáztak. A státusnak dr. *Bochkor Mihály* volt a titkára, akinek a nagyváradi kir. katolikus jogakadémiához történt kinevezésével üresedett meg a titkári állás.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyváradi város jogügyi szakbizottsága hétfőn, október hó 31-én, délután 4 órakor a városházán ülést tart. A szakbizottság ez alkalommal az új lakbér szabályzatot tárgyalja, amelyet pótlás végett visszaküldött a belügyminiszter.

* **A hivatalos lapból.** A hivatalos lap tegnapi száma folytatólagosan közli a novemberi katonai kinevezéseket. A bennünket közelebbről érdeklő 101. gyalogezredben *Lorens Ferenc* főhadnagy, *Luka Oszkár* hadnagy lépett elő.

* **Amerikai püspökből lebergi érsek.** Amerikai táviratok az utóbbi időben gyakran hoztak hírt Ortinszky amerikai görögkeleti ruthén püspökről. A püspök tudvalevőleg összekülönbözött az Amerikában élő görögkatolikus magyarokkal, akik nem szerették Ortinszkyt, mert az az ukránizmust akarta ráerőszakolni a magyarokra. Az amerikai magyar papok Ortinszky elmozdítása érdekében már a Szentzéknel is lépéseket tettek. Mint egy lebergi távirat jelenti, Ortinszky most csakugyan elhagyja Amerikát, még pedig azért: hogy elfoglalja a lebergi érseki széket. A jelenlegi lebergi érsek, gróf *Cettinszky* távozik helyéből, kardinális lesz Rómában és lebergi érsekké Ortinszkyt nevezik ki.

* **Emma királyné látogatása.** Emma hollandi anyakirályné budapesti időzésének második napja a Nemzeti Múzeum és Szépművészeti Múzeum látogatásával telik el. A Múzeumok igazgatói személyesen hívták meg az anyakirálynét, aki délelőttre megígérte nekik látogatását. A tegnapi látóvalók, úgy látszik, igen kedvező hatással voltak rá. Rendkívül tetszett neki a királyi várpalota, melynek mind a hatszázhusz szobáját végigjárta. Este a Hungária éttermében vacsorázott a királyné. Egész itteni tartózkodása alatt senkivel sem érintkezik és válasz nélkül hagyta egy lap franciányelvű kérvényét, melyben az kihaligatást kért tőle. Délután öt óra tizenöt perckor utazik Bécsbe, a honnan november harmadikán utazik tovább Amsterdamba.

* **A lakás- és élelmexésügyi bizottság ülése.** Gerő Armin rendőrkapitány a lakás- és élelmexésügyi bizottságot f. hó 29-én d. u. 3 órájára hívta össze. Az ülés tárgysorozata: Elnöki beszámoló. Elelmi cikk- és husdrágaság. Szentjánosi kertésztelep vámentesége. Weinberger Herman és Mautner Ignác. ajánlata központi tejszarnok felállítása tárgyában. A szükségelakások kezelésének módoszatai. A főkapitány tekintettel a tárgysorozat egyes pontjainak a város közelelmexésére való nagy fontosságára, ezután is kéri a bizottság tagjait, hogy a jelzett időben a bizottsági teremben minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

* **Nagybeteg egyetemi tanár.** Nagybecskerekéről írják: Dr. *Czirbusz Géza*, a budapesti tudományegyetem néhány héttel ezelőtt kinevezett tanára súlyos betegen fekszik a nagybecskereki piarista rendházban. Dr. *Czirbusz Géza*, a földrajz egyetemi tanára, aki eddig Nagybecskereken, a piarista főgimnáziumban tanított, mellhártya-gyulladásban fekszik. Állapota igen súlyos, az orvosok azonban biznak felépülésében.

* **A városok állami támogatása.** Az 1911. évi állami költségvetés kapcsán köz tudomásra jutott, hogy a városok segélyezésére 1911. évre 3 millió koronát vett fel a kormány, tehát 1 millióval többet, mint az 1909. évre. *Andrássy* belügyminiszter kiosztott. Eszerint Nagyváradi városa az 1911. évben 90.000 korona államségélyt nyer, amiből jutna a rendőrség fejlesztésére és a közegészségügyi intézményekre is, a tisztviselők pótléka mellett. Csak az a kérdés, hogy a jelenlegi kormány magáévá teszi-e gróf *Andrássy* törvényjavaslatát, amely szerint a városok segélye fokozatosan évi 8 millió koronára emelkednék. Ha ezt a jelenlegi kormány elfogadja, Nagyváradi később évi 240 ezer korona állami támogatásban részesülne. A városi tisztviselők azonban várják, hogy az 1910. évre vonatkozólag mit csinál a kormány. Az indemnitás szerint a 60.000 korona erre az évre is járna Nagyváradi városának s így a tisztviselők erre az évre szintén megkapnák az 1909. évre megállapított fizetési pótlékot.

* **A kórházi tisztviselők féláru vasuti jegye.** Több miniszteri rendelet, de maga a törvény is elismeri, hogy a megyei kórházak tisztviselői a megyei közigazgatás tisztikarához tartozik. Ennek dacára a kórházi tisztviselők és a megyei tisztviselők között igen sok különbség van. Többek között a féláru vasuti jegy váltásra jogosító igazolvánnyal a kórház tisztikara nem rendelkezik. Tegnap ebben az ügyben dr. *Fráter Imre* igazgató főorvos a tisztikar nevében kérelmet adott be a megyéhez, hogy hasson oda a törvényhatóság, miszerint a kórházi tisztviselők is megkaphassák a kedvezményt.

* **Ujabb félebbezések a XIV. patika ellen.** A Gilányi-utcáról áthelyezett gyógyszer-tár helyére egy új gyógyszer-tár engedélyezését kérte Csillagváros lakosságának egy része s Nagyváradi város törvényhatósági bizottsága az új gyógyszer-tár jogának megadását véleményezte a belügyminiszternél, akként, hogy a jogot az áthelyezett eddigi gyógyszer-tár bérletjének *Vinnay Béla* okl. gyógyszerésznek adja meg a miniszter. Ez lenne a XIV. gyógyszer-tár Nagyváradon. Az új gyógyszer-tár engedélyezése ellen egymást érik a félebbezések. Tegnap két újabb félebbezés érkezett be a városhoz. A nagyváradi gyógyszerész egyesület, továbbá dr. *Rács Rezső*, az Oroszlán gyógyszer-tár tulajdonosa félebbeztek s kéri a minisztert, hogy a gyógyszer-tár iránti kérelmeket utasítsa el. Azzal érvelnek a félebbezők, hogy a Gilányi-utcán egy gyógyszer-tár nem képes megélni s éppen ez okból helyezték beljebb a régi gyógyszer-tárat is.

* **Boxárt iskola Szentjános községben** az iskolás gyermekek között kanyaró járván lépett fel. A járvány tovább terjedésének megakadályozása végett a járási főszolgabíró bezártatta az iskolát.

* **Az ugrai körorvos ügye.** Részletesen foglalkoztunk annak idején az ugrai körorvos dr. *Grünfeld Adolf* ügyével. A körorvos tudvalevőleg félretéve minden tudományos alapon nyugvó orvosi tudását betegeit a specialis szellemei által diktált orvoságokkal gyógyítja. A betegek az orvoságtól csak közelebb jutnak a szellemekhez és ha nem akarnak az orvos receptdiktálójává lenni idegen orvoshoz folyamodnak. Az esetről a megyei főorvos is tudomást szerzett és megtette a lépéseket az ugrai körorvos működésének beszüntetése végett. Dr. *Wallner Ödön* erre vonatkozólag tegnap tette meg előrjerjesztését az alispánhoz. A főügyész *Grünfeldnek* a felfüggesztését javasolja, mert nem képes hivatásának eleget tenni.

* **Országos mozgalom a drágasági pótlék végett.** Az élelmicikkek drágasága tisztviselőkre, akik nem fokozhatják jövedelmüket úgy mint az iparosok, vagy a kereskedők, valósággal tűrhetetlen. Az állami tisztviselők egy részéről már gondoskodott is az állam, amennyiben fizetésüknek egy bizonyos százalékát drágasági pótlékul adta. Most a megyei tisztikar országos mozgalmat indított, hogy tekintettel a nagy drágaságra drágasági pótlékot kapjanak. A mozgalom vezetősége tegnap köriratban kérte fel csatlakozásra Bihar megye tisztikarát is.

* **Csontváz a pincében.** A fővárosban Irányi-utca 1. számú ház bontásánál a pince alatt elásva egy emberi csontvázat találtak, amelynek keze, lába össze volt kötözve és a nyakán hurok volt. A csontváz, amikor kivették az üregből, teljesen széthullott és kétségtelen, hogy már nagyon régen lehet a föld alatt, amint az is kétségtelen, hogy régi bűn nyoma került most napvilágra. A csontvázat beszállították az anthropológiai intézetbe, a rendőrség pedig megindította a nyomozást.

* **Miért drága a hus?** *Solymos* Lajos báró írta az *Ellenzék* ben a következőket: „Eladtam Abauj-Torna megyében 20 drb 4 éves jó tarka tinót 66 fillérért élősúlyban, tíz százalék levonással és kínálnak különböző koru tragyr teheneikért élősúlyban legelőről 54 fillért különként ugyancsak 10 százalék levonással. Ezen két esetből látható, hogy nem a termelő adja drágán sok rizikóval felnevelt állatát, hanem a husrágóság igazi okát a *köszvetítésben* kell keresni és a budapesti vásárcsarnoki intézményben, ahol minden ott foglalkozó, a fővárostól kezdve kivieszi a maga busás hasznát. A hajszá azonban, mely a husrágóság címén a földbirtokosok ellen megindult, csak egy részlete annak a *titkosan, de annál céltudatosabban működő szervezetnek*, mely a maga malmára hajtja a vizet, a magyar földbirtokos elem függetlenségének, — ahol még ez meg van — tönkretételre igyekszik. Ideje volna már, hogy a *gazdaközönség tömörüljön* és álljon a sarkára, míg el nem késik, félretéve minden politikai nézeteltérést, mert ellenfeleink taktikájához tartozik, hogyha egyéb nem, a politika ossza meg a közös érdekű gazdaközönséget. Amilyen joga minden más társadalmi osztálynak a saját érdekéért sikraszállani, éppen olyan joga a gazdaközönségnek érdekéért küzdeni, ha mindjárt mások érdekeibe ütközik is.»

* **Értesítés.** Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a magyar kir. honvédegyalozozred közérkezési bizottsága, az 1911. évi január hó 1-től 1911. évi december hó 31-ik napjáig terjedő időben szükségelt: *marhahus, disznóhús, disznósír, liszt és egyéb fűszer- és főzeléknek*nek szállításának biztosítására pályázatot hirdet. *Pályázati határidő: 1910. november hó 15. d. e. 9 óra.* A pályázat részletes feltételei, a nevezett kezelőirodában (József főherceg laktanya 13 sz.) a hivatalos órákban megtekinthetők. Nagyvárad, 1910. október 22. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: *Husella Gyula*, kir. keresk. tan. elnök. Dr. *Sarkadi Lajos*, titkár.

* **Balázs vitéz csontjai.** Biharudvari községben a kisebbik fiúiskola udvarán félméternyire a felszíntől őskori sírokra bukkantak. A sírok felbontásakor egy tetoválást feltüntető csontvázra akadtak, amely mellett bizonyos vörös festék volt. A halmot, amely alól a csontvázat kiemelték, Balázshalmának hívja a biharudvari lakosság. Erre alapítva, a csontvázra ráfogták, hogy az Balázs vitéz csontváza. A lelet híre bejárta az egész országot és mire Budapestre ért, már akkorra egy híres tudós, dr. Posta Béla nyilatkozatát is közölték, mely szerint a lelet tényleg Balázs vitéz maradványai. Posta Béla dr. kiváló szaktudós egyetemi tanárt ebben az ügyben megkérdezte egy újságíró, aki részleteket is akart tudni a dologról. És ekkor kiderül, hogy Posta Béla annyira nem tud az egész dologról semmit, mint amennyire nem Balázs vitéz csontjait találták fel a biharudvari tudósok.

* **Megszurt borbélyeség.** Tegnap este 6 óra tájban Damjanich-utca csöndjét véres gyilkosság híre zavarta fel. Az utcán vértócsában feküdvé, eszméletlen állapotban találták *Prince Rudolf* borbélyeségét, akit társa, *Weisz Jenő* szurt meg az ollójával. Az eset úgy történt, hogy mind a ketten erősen be-rugtak és valamin összevesztek egymással, miből kifolyólag Weisz előrántotta ollóját és mellbeszurta társát. Sérültet a mentők azonnal beszállították a biharmegyei kórházba, ahol azonban kihallgatható tegnap még nem volt. Kihallgatható csak akkor lesz, ha kijózanodik. *Prince* sérülése súlyos, de azért nem veszedelmes. *Weisz Jenő*t a rendőrség letartóztatta.

* **Szembeszálltak a rendőrrel.** Csóra János kigyiki bíró, továbbá Guró János és Szelecsán György szintén kigyiki lakosok a velencei állomás mellett levő Jónás-féle vendéglőbe betértek cigarettát vásárolni. Minthogy a vendéglős cigarettát nem tudott adni, Csóra János felbistatta társait, hogy a vendéglős ablakát verjék be, amit ezek meg is tettek. Jónás Péter az állomási rendőrségre sietett és védelmet kért a három feldühödött ember ellen s mikor egyik rendőr közbelépett, Guró János bottal meg akarta a rendőrt verni, úgy hogy az kénytelen volt Gurót megbilincselni. Amíg a rendőr Guróval és Csórával bajlódott, Szelecsán elmenekült. A rendőrség Csóra Jánost és Guró Jánost letartóztatta.

* **Fizetésektelenségek.** Abécsi hitelezői védegyelet a következő fizetésektelenségeket jelenti *Harmati Emil* Nagyvárad, *Fischer Márton* Nagyvárad.

* **Megugrott tolvaj.** Az Aradi-uti rendőrszemenek jelentették, hogy egy fiatal ember a külvároson ruhaneműket kínál eladásra feltűnő olcsó áron. A rendőr a jelzett helyre sietett, de ezt a titokzatos eladó valamiképpen megsejtette és mikor a Mocsár-utcába befordult, beszaladt egy udvarba és onnan a kerteken keresztül elmenekült. A nála levő csomagot pedig eldobta. A rendőrség ezután hívja fel az esetleges károsultakat, hogy gazdátlan ruhaneműk átvételért a rendőrségen jelentkezzenek.

* **Szökési kísérlet a rendőrségen.** Tegnap közöltük, hogy Boros Zsigmond két társával a Nagy Sándor-utcán Borbély Miklós napszámos zsebéből 1 korona 28 fillért kivett. Boros Zsigmondot a rendőrség 9 ik számú fogdájaiba zárták be, ahol rajta kívül még Farkas Mihály katonaszökevény pihent. A két jómadár csakhamar összebarátkozott s megállapodtak abban, hogy megpróbálnak megszökni. Közös erővel hozzá is fogtak a kályha csöve mellett a fal kibontásához s oly sikerrel dolgoztak, hogy a csekély vastagságú falat rövid idő alatt kibontották s az így származott lyukon keresztül a rendőrszobák előtt elvonuló folyosóra kijutottak. A folyosón Boros Zsigmond kísérte meg először a szökést, azonban rajtavesztett, mert amidőn a kapu alatt akart kimenni, az ügyeletes rendőraltiszttel kérdőre vonta, mit keresett a rendőrségi épületben. Boros Zsigmond hazudozni kezdett, azonban a tapasztalt rendőr nem ült fel a hazudozásnak, hanem fölöncsipte a jómadarat. Ilyen előzmények után természetesen Farkas Mihály sem tudott elmenekülni. A két szökevényt a rendőrség külön-külön cellába zárta.

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt János-utca.

* **Villamos osillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg *Stern* nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem s vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

* **Bot a jó tanácsért.** Tegnap délelőtt a Teleky-utcán két parasztleány dubajkodott s ekközben a legcsunyább káromkodásokat vittek végbe. Arra haladt el H. I. nyugalmazott tanár, aki figyelmeztette a leányeket, hogy ne káromolják az Istent. Figyelmeztetésének az lett a következménye, hogy az egyik leány kikapta az öreg ur kezéből a séta botját és azzal rajta végig vágott. Ezután a leány, mint aki legjobban végezte dolgát szekere felugrott és elhajtott. A rendőrség a brutális suhanc ellen az eljárást folyamatba tette.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÄRSA férfiszabó.

o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

* **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében október hó 29-én a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. Felső olaszországi tavak. 2. Meglopott tolvaj. 3. Feltékénység öröktje. 4. Bűvös kalap. 5. Benáres. 6. *Getthó leánya*. 7. Zsaroló. 8. A repülő gép. Beléptidij nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő ételek, italok figyelmes fől szolgálásáról gondoskodva van. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri mély tisztelettel *Hartstein és Urlei* kávéháztulajdonosok.

Rendelés szerűen készült
női és gyermek ruhák.

ELÖNYEI

Kitűnő szabás
Első rangu munka
Divatos tartós kelmék
Jutányos árak
Nagy választék

SPITZER BÉLA
női és gyermek ruha-áruháza
női és gyermek ruha szalónja.

Rákóczi-ut 3. sz.

* **Szólóltványok.** Döntéshez kitűnően sikerült talpgyökere, tönkös és sima oltványok a legkiválóbb fajokból kaphatók *Vaday Józsefnél* Körös-utca 43 sz.

Vannak pillanatok az ember életében,

a melyekben kétségbeesetten néz szét segítségért és sehol sem kap tanácsot. Különösen akkor, ha nagyon meghül s nincs hozzá ideje, hogy ágyban maradjon. Akkor azonban egyszerűen egy doboz valódi Fay-féle szodeni ásványpasztillát vesz, s ha előírás szerint használja, meggyógyul, kényelmesen és a nélkül, hogy a munkáját félbeszakította volna. Fay valódi szodeni minden idevő üzetben 1 kor. 25 fillért kapható, de vigyáznunk kell, nehogy utánzatot kapjunk.

Főképviselet Magyarország és Ausztria részére: W. Th. Guntzert, cs. és k. udv. szállító, Wien, IV-1. Grosse Neugasse 17.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Hajduk Hadnagya.
Vasárnap: d. u. Sasok.
Vasárnap este: Muzsikus leány.
Hétfő: Luxenburg grófja.

Hajduk hadnagya. Ez a szép magyar tárgy operett kalandos meséjével, pompás látványos kiállításával és invenciózus, dallamos muzsikájával pár év előtt a magyar színházok operett szenzációja volt. Az idén ezt a szép operettet igazán szerencsés szereposztással elevenítették fel és az idejéig operett előadások sorában talán éppen a Hajduk hadnagyanak volt legnagyobb sikere. Ma este a szép pompás, látványos darabot játsszák a színházban.

A Sasok vasárnap délután. Guthy Somának és Rákosi Viktornek ezt a kedélyes ragyogó bohózatát vasárnap délután félhelyárakkal játsszák a Szigligeti-színházban. A kedélyes mulatságos bohózat iránt oly nagy az érdeklődés, hogy már jegyeket is alig lehet kapni.

TÁVIRATOK.

Megszakadt a készfizetések tárgyalása,

Budapest, okt. 28.

(Saját tud.) Budapestről jelenti késő éjjel tudósítónk: Ma délután 4 órától este fél 9-ig minisztertanács volt a miniszterelnökségi palotában. Lukács László pénzügyminiszter bejelentette, hogy a készfizetések tárgyában *szakreferensek tárgyalása eredménytelen maradt.* A minisztertanács elhatározta, hogy már a magyar miniszterelnök lépjen érintkezésbe az osztrák miniszterelnökkel.

Budapest, október 28.

(Saját tudósítónktól.) A készfizetések tárgyalásának megszakítása politikai körökben ismét válsághíreket hozott forgalomba.

Török-francia viszony.

London okt. 28.

Bomkard francia nagykövet tegnap egész váratlanul elhagyta Konstatinápolyt és gőzösn a Márványtengerpartján levő Panderába ment. A diplomáciai körök ezt a hirtelen elutazást annak jeléül veszik, hogy Franciaország és Törökország között lévő viszony a kölcsönajánlat elutasítása miatt nagyon megrosszabbodott.

Kifosztott pénzeszsákok.

Brüsszel, okt. 28.

A belga nemzeti bank tegnapelőtt bevarrt zsákban százhuszezer frankot küldött Anverszi fiókjának. Amikor a zsakokat kinyitották pénz helyett csak papirost találtak benne.

Öngyilkos református lelkész.

Gyula, okt. 28.

(Saját tud.) Enyedy Sándor református segédlelkész ma reggel a sarkadi állomáson a Gyula felé induló vonatra szállott föl. Utközben egy őrizetlen pillanatban elővette revolverét és előbb mellbe, aztán halántékon lőtte magát. A lelkész meghalt. Enyedynek a jövő héten lett volna az esküvője egy előkelő gyulai család leányával. Az öngyilkos levelet hagyott hátra, melyben tettének okául mellbaját hozza föl.

Forradalom Spanyolországban.

Madrid, okt. 28.

(Saját tud.) Barcelonában forradalom tört ki. A munkások az összes táviró huzalokat elvagták, a vasuti sineket főlésztek. A kormány 10000 katonát küldött ki a rend helyreállítására.

A görög forradalom.

Athen, okt. 28.

Sok helyiségben letépték a falról a nemzetgyűlés feloszlatását hirdető értesítést. Vidéki tisztek tiltakoznak a feloszlatás ellen, a vidéki parasztok pedig megtagadják az adófizetést. Athen nyugodt.

NYILTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Igazságszolgáltatás.

Nagy Györgyöt elítélték.

A budapesti egyetemi és főiskolai ifjuság egy része, mintegy háromszázötvenen, ez évi január 24-ikén a Sas-körben gyűlést tartott ezzel a programmal: Az egyetemi ifjuság állásfoglalása a politikai eseményekkel szemben. A gyűlésezők küldöttség után több országgyűlési képviselőt meghívtak, köztük dr. Nagy Györgyöt, aki a gyűlésen beszédet is mondott.

A rendőrség részéről dr. Szirmay Andor rendőrtanácsos hallgatta Nagy György beszédét, amelyet királlysértőnek talált és ezért följelentette a volt képviselőt.

Ma tárgyalta az ügyet a budapesti büntetőtörvényszék dr. Szepessy elnöklésével ítélkedező tanácsa. A vádat dr. Kesserű Lajos kir. ügyész képviselte, a vádlott védő nélkül jelent meg.

Felolvastatta az elnök az inkriminált be-

széd gyorsírói följegyzéseit. Amikor a bíró az olvasásban ahhoz a részhez ért, hogy »Khuen sötét gazember« — *Gabányi Miklós* volt országgyűlési képviselő, aki a hallgatóság között volt, közbe szólt:

— Ugy van — mondta helyeslőleg.

Az elnök a közbeszólásért kiutasította Gabányit a tárgyalóteremből.

A kihallgatások és perbeszédok után a bíróság ítélethozatalra vonult vissza. A törvényszék Nagy György vádlottat a büntetőtörvénykönyv 140. szakaszába ütköző, az első bekezdés szerint minősülő királlysértés vétsége miatt *nyolc napi fogházra* ítélte.

§ **Elítélt házi szarka.** *Harolcsán* Viktor volt ügyvédi írnok, román tolmács, stb., stb., végigpróbálván az összes foglalkozásokat, végre is egy sem nyerte meg tetszését. Gyorsan cserélgette az állásokat, míg aztán megtalálta a legkönnyebbet: házi szarkának csapott fel. Így a kvártélyosnéjától ellopott 7 darab aranygyűrűt, egy aranykeresztláncot és több apróságot. E miatt tegnap ítélkezett felette a bíróság, *Ember Géza* elnökletével. A lopásban bűnösnek mondták ki és 3 hónapi fogházra ítélték. Ügyész *Lázár Márton*, védő dr. *Fráter Pál* volt.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

*Gyorsan pusztul a bőr s ezt Ön bánja,
Ha Fernolendt NIGRIN-jét nem használja.*

Petrozsényi, salgótarjáni, karwini és poroszszén, kovácsszén, gázgyári-lupényi és karwini bányacox, ipari- és háztartási célokra

Salamon Jakab és Ta. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73-96, 78-97, 73. 98. ::

SIRKÖVEK

legolcsóbb árban és legszébb kivitelben Nagyváradon, Rákóczi-ut 20.

Lévai Márton-féler-t.

:: telepén kaphatók. ::

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

■ könyv és hirlapkiadó vállalat ■

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSŐ-UTCZA 5. SZ.

■ ■ ■
A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

■ ■ ■
Mindennemű hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
≡ készíttetnek. ≡

■ ■ ■
Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

=====
A „TISZÁNTUL”
politikai napilap kiadóhivatala.
■ ■ ■

Alapítottott:
1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett a „Tiszántúl”-ban közöltetnek.

Alapítottott:
1894.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki. — Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

Belépti díj nincs.

A vidékiek találkozóhelye.

Szalodámban szobák 1 korona

60 fillértől kaphatók.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérloje.

A kávéház egész éjjel nyitva.

A „TISZÁNTUL“-ra előfizethetni mindennap.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fénypéslámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

← csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa

cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

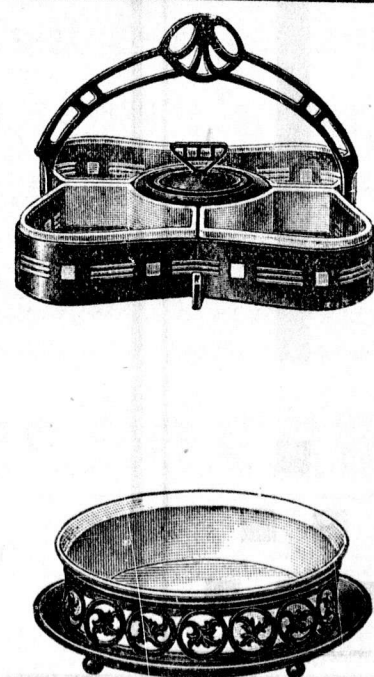
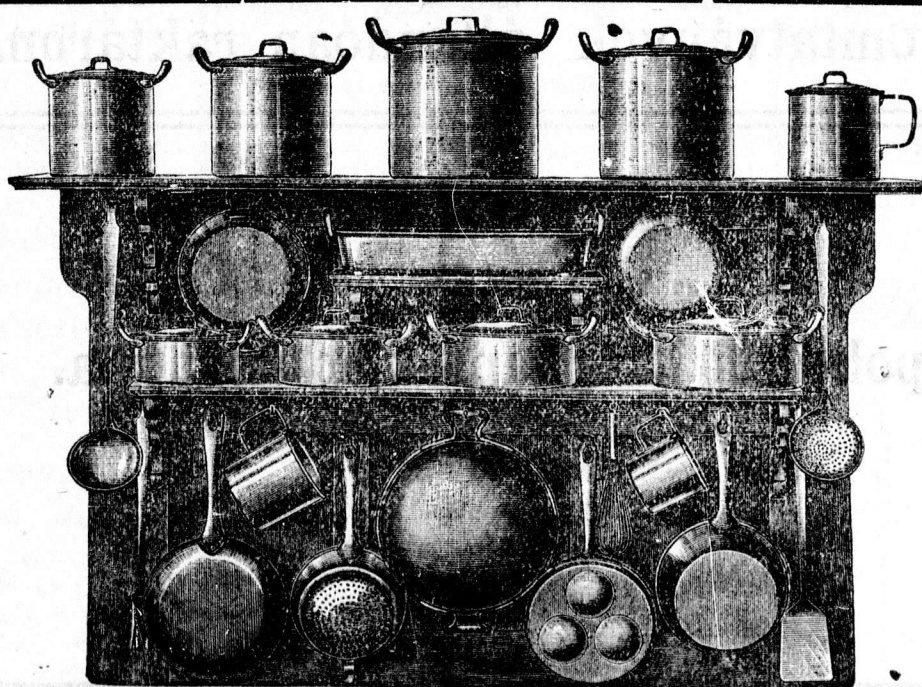
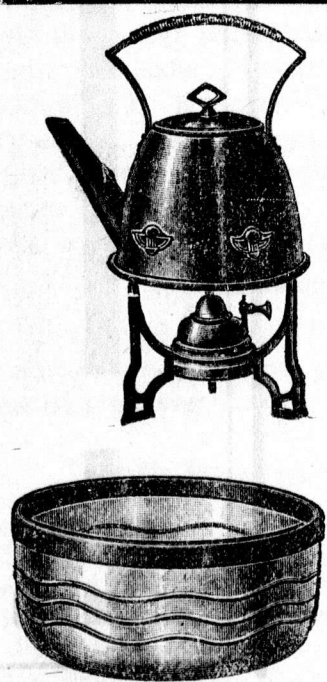
Rákóczi-ut Bazar épület.

Vidéki megrendelések pontos és gyors ellátást nyernek.

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon helyben és vidéken 390.